הכי קאמר דבר הבא ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה לא תיכול ת"ל גמל טמא הוא הוא טמא ואין טמא הנולד מן הטהור טמא אלא טהור. רבי שמעון אומר גמל גמל שני פעמים אחד גמל הנולד מן הגמלה ואחד גמל הנולד מן הפרה. ורבנן האי גמל גמל מאי עבדי ליה חד לאסור עצמו וחד לאסור חלבו. ור' שמעון לאסור חלבו מנא ליה נפקא ליה מאת הגמל. ורבנן אתים לא דרשי כדתניא שמעון העמסוני היה דורש כל את ואת שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו ר' כל אתין שדרשת מה תהא עליהם אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה עד שבא רבי עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אלא מעתה טעמא דרבנן מגמל גמל ור' שמעון מאת הגמל הא לאו הכי הוה אמינא חלב דבהמה טמאה שרי מאי שנא מהא דתניא הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן. איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא בבהמה טמאה נמי לישתרי קמ"ל, הניחא למאן דאמר דם נעכר ונעשה חלב אלא למאן דאמר איבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה עד עשרים וארבעה חדש מאי איכא למימר? איצטריך סד"א הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושרייה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי והילכך אפי' בבהמה טמאה לישתרי קמ"ל. וחלב דבהמה טהורה מנלן דשרי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור ולר"ש דשרי בהנאה משכחת לה למילקי על בישוליה אלא מדגלי רחמנא דבפסולי המוקדשין תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב הא דחולין שרי, ואימא דחולין אסור באכילה ושרי בהנאה, דקדשים בהנאה נמי אסור אלא מדכתיב ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וחיים לנערותיך ודילמא לסחורה אלא מדכתיב ואת עשרת חריצי החלב ודלמא לסחורה אטו דרכה של מלחמה לסחורה ואיבעית אימא מהכא ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי ואב"א מהכא לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב. אלא מעתה שפן שפן, ארנבת ארנבת, חזיר חזיר להני הוא דאתו אלא לכדתניא למה נשנו בבהמה מפני השסועה ובעופות מפני הראה גמל נמי להכי הוא דאתא כל היכא דאיכא למידרש דרשינן. ת"ר רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנים חייבת ר' שמעון אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו. איבעיא להו לאכילה מי בעי ר"ש ראשו ורובו או לא לענין בכורה כתיב אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור אבל לאכילה גמל הוא דאמר רחמנא דאסיר הא אישתני

כגון טמא הנולד מן הטהור

א)[לקמן טו. תמורה לא.]

דבר הבא ממעלי גרה. כגון האי טמא שנולד מן הטהורה: **גמל טמא הוא.** וסתם גמלים נולדים מן הגמלה וכתב הוא דמשמע שהוא טמא ואין אחר שהוא גמל טמא וכגון שנולד מן הפרה: **גמל גמל.** אחד בתורת כהנים ואחד במשנה תורה: **לאסור חלבו.** של גמלה: **את הגמל.** ריבה אור משמע את הטפל לגמל והיינו חלבו: **פירש.** מכל דרשות שדרש דכל אתין באין לרבות וזה אין מה לרבות בו: **הטמאים.** אלה הטמאים לכם בכל השרץ ה"א יתירא: לאסור צירן שומן הדג: **קיפה.** ריסוקי בשר וקפלוטות שבשולי קדירה: **דאמר מר.** במסכת נדה (דף ט') דם נעכר מחמת הלידה ונעשה חלב הלכך חידוש הוא דמעיקרא הוה דם והאוכלו בכרת והשתא מישתרי: **אבריה מתפרקין.** מחמת הלידה: **ואין נפשה.** אין דמה חוזר עליה עד עשרים וארבעה חדש ולפיכך מניקה אינה רואה דם נדה ולאו משום דדם נעשה חלב והשתא כיון דלאו מחמת דם קאתי לאו חידוש הוא: **ולר"ש נמי דשרי בהנאה.** לקמן בפירקין (דף י') ר"ש אומר כו' משכחת לה דאיצטריך למיכתב בשר בחלב ואע"ג דחלב גרידא אסור נמי איצטריך למיכתב ביה ללקות על בישולו: **תזבח.** רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן הכתוב מדבר: **חריצי.** ג] גבינים וקא"ל ישי לדוד שוליכם במלחמה לשר האלף: **יין וחלב.** וכתיב לעיל מיניה לכו שברו ואכלו: **אלא מעתה.** בין לרבנן בין לר' שמעון דדרשי לעיל גמל גמל, שפן שפן מאי דריש ביה: למה נשנו בבהמה טמאים וטהורים: **מפני השסועה.** בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות ולא נאמר בתורת כהנים: **לאכילה.** כגון פרה שילדה מין סוס דקאמר רבי שמעון כדקתני גמל גמל שני פעמים: **מי בעי רבי שמעון.** א) ולא מישתרי באכילה במקצת סימנין עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו או לא: **אישתני**

הטמאים לאסור צירן ורוטבן. אי מהטמאים דריש קשה דבהעור והרוטב (חולין קכב:) מוקמינן ליה לעורו כבשרו ובת"כ לא דריש ליה גבי שרצים אלא גבי בהמה טמאה דכתי' טמאים הם לכם ומיהו ע"כ מהטמאים דשרצים דריש כדמוכח פ' העור והרוטב (שם קכ: ושם) בשמעתין דהמחה חלב וגמעו דמייתי *על כך דרשה דהטמאים ופריך לכתוב רחמנא בשרצים וליתו הנך וליגמרו מיניה משמע דמינה דריש ד] ונ"ל דמה"א יתירא *דהטמאה דריש שורות שלהם כבשרם שלהן תדע דגבי בהמה דכתב טמא ולא כתב הטמא דריש בת"כ לאסור צירן ורוטבן ומיהו אכתי דריש מן הטמאים פרק העור והרוטב (שם קכו:) לאסור בילת השרץ ולשם פ"ה ה' יתירא נדרשת לאסור צירו ורוטבו ולעורו כבשרו ובילת השרץ:

לאסור צירן ורוטבן. משמע הכא דציר דאורייתא מדפריך מינה מאי שנא חלב מציר ש"מ דרשה גמורה היא ובפרק העור והרוטב (שם קכ.) נמי אמר צריכי וקשה דבפרק אין מעמידין (ע"ז מ.) גבי דג טמא מפליג בין מסבל בצירו לגופו ובפרק גיד הנשה (חולין צט:) א"ר יהודה ציר דגים רביעית בסאתים ופריך והא א"ר יהודה מין במינו לא בטיל *שאני ציר דזיעה בעלמא הוא משמע שהוא מדרבנן וי"ל ציר דגים דרבנן ציר שרצים דאורייתא ואע"ג דבתורת כהנים נמי דרשי' שקץ הוא לכם גבי דגים אסמכתא בעלמא הוא וא"ת בפרק כל הבשר (חולין קיב:) גבי רב מרי דאמלח בשר שחוטה בהדי טריפה ואסר ליה רבא מהטמאים ופריך ליה מדג טהור שמלחו עם דג טמא היכי פריך מדג לבשר ה] וי"ל דקים ליה דאסור ציר מדרבנן ובמס' תרומות (פ"י מ"ח) נמי תנן ובפ' גיד הנשה (חולין צט:) מייתי לה דג טמא צירו אסור ש"מ הא דצריך לה משום דלא בלעו ומה שכתוב בספרים ש"מ ציר מותר לא גרס ליה וקצת תימה כיון דצריך קרא בשרץ ובבהמה טמאה ודגים דליכא קרא לא אסר מדאורייתא היכי מייתי רבא ראיה התם מהטמאים לאסור ציר טריפה:

רוטב וקיפה שלהן. וא"ת תיפוק לי' ממשרת ליתן טעם כעיקר ו] *מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה פסחים (ד' מד.) וי"ל עיקר קרא לצירן והוראת הש"ס בהכי* והתעלמת פעמים שאתה מתעלם ועיקר קרא לזקן ואינו לפי כבודו (ב"מ ד' ל' ברכות ד' יט:) ובפ"ק דחגיגה (דף ד') נמי אמר רגלים פרט לבעלי קבין ואמר פרט לחגר וסומא ולא עיקר קרא לבעלי קבין דמפעמים דריש ליה התם *ומיהו כאן אין צריך לומר כן דאיצטריך לרוטב וקיפה לאשמועי' *)דהוי כממש אם המחה השרץ דהוי כשתיה ואיכא בכלל אכילה ואכילה כתיב בהון קמ"ל בכלל אכילתו והתם (חולין קכ:) מייתי לה גבי המחה חלב חמץ ונבלת עוף טהור וגמעו מיהו קשה דמשמע הכא דאיצטריך לצירן לאשמועינן דחשיב כגוף השרץ דפריך מינה אחלב דיתסר כמו ציר וצ"ע דשקולים הן ומיהו מציר לחודיה לא הוה שמעינן דליהוי שתיה כאכילה דהוה מצי לאוקמא כשהקפהו ואכלו:

קיפה שלהן. בפ' העור והרוטב (חולין קכ:) אמר מאי קיפה פרמא ופריך הוא עצמו לטמא טומאת אוכלים אלא מאי קיפה תבלין אבל הכא יכול לקרות בין פרמא בין תבלין דלא אתא לאשמועינן אלא *שתיבן כאכילה וכן משמע בפ"ה שפירש רסוקי בשר וקפלוטות שבשולי קדירה:

*)דמיתוי כממש פי' קמ"ל דבכלל אכילה הוא

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' לד טוש"ע י"ד סימן פ סעיף ג וסי' פא סעיף א:

כא ב מיי' פ"ג שם הל' א טוש"ע י"ד סימן פא סעיף א:

כב ג מיי' פ"ג שם הל' ג טוש"ע י"ד סימן פא סעיף ח:

כג ד מיי' שם פ"א הל' ו:

◆

שיטה מקובצת

א] סד"א הואיל וליכא דאתי מחי דשרייה רחמנא וכו' מתוך הלכה זו תמצא פרכא אחרת דבפ' אלו טרפות אמרי' כגון ביצת טמאה שהיא אסורה שנאמר ואת בת היענה והשתא למה לי קרא תיפוק ליה דהיוצא מן הטמא טמא

רבינו גרשום

הגרה כיון דטמא הוא אינו מעלה גרה: הכי קאמר דבר הבא וכו' ת"ל ואת הגמל גמל הוא טמא ולא טמא הנולד מן טהורה: ר' שמעון אומר גמל גמל ב' פעמים דתורת כהנים ובמשנה תורה אחד לאסור גמל הנולד מן הגמלה ואחד לאסור גמל הנולד מן הפרה. דלא סבירא ליה שהיוצא מן הטהור טהור: ורבנן. דסברי שהיוצא מן הטהור טהור גמל גמל מאי עבדי ליה חד לגמל עצמו ואידך גמל לאסור חלבו: ור"ש (אומר) מנ"ל לאסור חלבו מאת הגמל נפקא את הטפל לבשרו: ורבנן. אתים לא דרשי כשמעון העמסוני דפירש שחזר בו מכל האתים שדרש שאינן באין לרבות הואיל ולא מצא מה לרבות לאת ה' אלהיך תירא: אלא מעתה. אי לאו טעמא דרבנן דאסירי ליה לחלב בהמה טמאה מגמל ור' שמעון מאת הגמל הו"א דשרי מ"ש מהא דתניא' אלה הטמאים לאסור צירן ומהכא נילף נמי לחלב: איצטריך. למילף מן הגמל סד"א הואיל ובבהמה טהורה הוי חידוש הוא דחלב שרי ומאי חידוש כדאמר מר לגבי מניקה כדאמרינן ד' נשים דיין שעתן דאינן מטמאין למפרע לא מפקידה לפקידה ולא מעת לעת. ואלו הן בתולה ומעוברת מניקה וזקנה משום דאלו אין להן דמים הרבה דמניקה דמה נעכר ונעשה חלב ומשום הכי אינה מטמאה למפרע וכיון דחלב מדם אתי בדין הוא דליתסר גבי בהמה לאכילה אלא דחדוש הוא דשרייה רחמנא כדבעינן למימר לקמן וכיון דחדוש הוא בבהמה טמאה נמי לישתריה להכי איצטריך הגמל לאסור: הניחא למאן דאמר. דמניקה משו"ה דיה שעתה דאינה מטמאה למפרע אלא מכאן ולהבא משום דדם נעכר ונעשה חלב לטעמא דידיה יכלת למימר דחדוש הוא ולהכי איצטריך איהך קרא: אלא למ"ד. משום הכי דיה שעתה דאבריה מתפרקין מחמת הלידה מחמת המניקות ואין נפשה כלומר אין דם ווסתה חוזר עליה עד כ"ד חדש שאינה בריאה כמו שהיתה עד כ"ד חדש הלכך דיה שעתה דאין לה דמים הרבה עד כ"ד חדש א"כ לטעמא דהא תנא ליכא למימר דחידוש הוא ומאי איצטריך איהך הגמל: אצטריך סד"א אכתי חדוש הוא הואיל דליכא מידי דאתי מחי דשרי והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי היינו חידוש הלכך אפילו בבהמה טמאה נמי מישתרי להכי איצטריך קרא: ולר"ש נמי דשרי לבשר בחלב בהנאה במס' חולין אפי' לטעמא

דירדה לא מצית למימר דשרי דאע"ג דשרי לבשר בחלב בהנאה אי בשיל ליה בחלב לקי ואי בשיל לחלב לחודיה לא לקי אבל אסור באכילה ואכתי מנ"ל דשרי באכילה: אלא מדגלי רחמנא גבי פסולי המוקדשין היכא דנאכלין במומן דכתיב תזבח דבזה רי מוקים לה בפסולי המוקדשין תזבח ואכלת ולא גיזה דכתיב לא תגוז ואכלת בשר ולא חלב דכתיב ולא תעבד דחולב בקדשין היינו עבודה מכלל דחלב בבהמה דחולין שרי באכילה: ודלמא לסחורה ומוכרו להרויח בו כדי שיתפרנס: חריצי החלב גבינה ודלמא לסחורה כדי שימכרם שר האלף לעובדי כוכבים וכי דרכה של מלחמה לסחורה הם רוצים להרוג את העובדי להם דבר מחיה אלא ש"מ לאכילת שר האלף עצמו הביאום: אלא מעתה לרבנן דאמרי הגמל לאסור חלב בהמה טמאה הכא נמי דשפן שפן וכו' דכתיבי תרי זימני להכי נמי הוא דאתי כו' לא אתי אלא לכדתניא למה נשנו וכו' מפני השסועה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: גמל נמי להכי הוא דאתא ולא לאסור חלב אתיא לא ש"מ דאיכא למימר השסועה מ"מ כל היכא דאיכא למידרש מידי דמשום הכי כתב דרשינן ואמאי דרש לה מגמל שפן וארנבת משום ד מההוא דנאמר תחלה דרשינן דהיינו גמל: איבעיא להו לאכילה מן הטהור דאסר ר' שמעון באכילה כי אין בו מקצת סימנים כדאמרינן ר' שמעון אומר גמל ב' כי יש בו מקצת סימנים דו מה לאמו שרי באכילה מי בעי ר' שמעון עד שיהא ראשו ורובו דומה מהכי: ובכורו שור היינו כי ראשו ורובו דומה לאמו אבל לאכילה גמל ממש הוא דאמר

ועד הייתי יכולים לומר דכל ביצים מותרים בין דטמא בין דטהור מההוא טעמא דשריה לקמן לפי שהוא זרע דאם וכן עור הבא כנגד פניו של חמור דמסתבר דהיינו טעמא דשרי זרע של חמור ונקרש מעצמו ונעשה עור ולא שייך ליצירת הולד מידי ולבדמותו דמתחלתו זרע דהוי כנבילה סרוחה ושרי ולבסוף אע"פ שנקרש ונעשה עור מ"מ מותר הוא כמו שהוא מותר דכי קא גביל פרשא בעלמא הוא והלהו ביעי נמי מש"ה קאתו ושרו מההוא טמאה שאסר הכתוב ולהכי אצטריך קרא וביצת טריפה ילפינן מינה כדפרשי' ומיהו אין ביצים דכולהו מתחלתן מעורות בגידין וחשובים כבשר כדמוכח בפרק קמא דביצה כך ג) והוא חסר בדפוס ולקמן דף ו ע"ב גבי עור הבא כנגד פניו של חמור כתבו בתוס' כדפי' תוס' שפי' לעיל דבר זה ובכאן היינו פירושו: ג] וחלב בהמה טהורה מנ"ל דשרי וא"ת דכתיב גבי אברהם ויקח חמאה וחלב ובודאי לא האכילם איסור דקיים אברהם כל התורה דהוי סבור שהם בני נח ולא נצטוו על כן כי אין זה מז' מצות בני נח שקבלו עליהם ואף דאכלו בשר בחלב דקאמר שא"ל הקב"ה כשבקשו שתתן להם התורה אין אתם ראוים לקבלה מבית הספר מביאין לו חלב ואוכל מביאין לו בשר ונוטל ידיו אבל אתם אכלתם בשר בחלב וחלב. תוס' חיצוניות: ג] חריצי גבינים וקאמר ליה ישי לדוד שוליכם במלחמה לשר האלף לעובדי כוכבים וכי דרכה של מלחמה לסחורה אם רוצים להרוג את העובדי דבר מחיה אלא ש"מ לאכילת שר האלף עצמו הביאום: ד] ונ"ל דמה"א יתירא דהטמא בת"כ לאסור צירן ורוטבן ולא מרבה שעורותיהן כבשרן דרשא אחריתי וכו' ומיהו אכתי דרשות שקולים הם ומרבה כל המחובר לו ופי' ממנו: ה] עיין בהשמטות בסוף המסכת: ו] מכאן אתה דן לכל איסורי שבתורה וי"ל עיקר הוא דמעיטא דריש וכו' ולשם פ"ה ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות וזה לשון הרא"ש ז"ל ולשם פירש"י ז"ל

הגהות הב"ח

גליון הש"ס